

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

ת"א 54622-09-17

לפני כבוד השופטת עמית-אניסמן

בעניין שבין

התובעת:

אם.אל.ג'י.איי. מימון והשקעות בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד רלי לוי

משד' שאול המלך 35 תל אביב, 6492702

טל': 036964025 ; פקס : 036963972

- נ ג ד -

הנתבע:

בנק פועלים בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד נחום הופטמן

מדרך מנחם בגין 7 רמת גן, 5268102

טל': 03-6126595 ; 03-6126639

ובעניין:

היועץ המשפטי לממשלה

ע"י ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז תל אביב (אזרחי)

בניין קרדון, מדרך מנחם בגין 154 תל אביב, 6133001, ת.ד. 33051

טל': 073-3736202 ; פקס': 02-6468005

הודעה על התייצבות היועץ המשפטי לממשלה

מכוח סמכותי לפי סעיף 1 לפקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש], ולאחר שראיתי, כי זכות של מדינת ישראל או עניין ציבורי עלולים להיות מושפעים או כרוכים בהליך שלפני בית המשפט הנכבד, הריני להודיע על התייצבותי להליך זה.

אני מסמך כל פרקליט מפרקליטות המדינה על שלוחותיה להיות נציגי בהליך זה.

אביחי מנדלבלט

היועץ המשפטי לממשלה

יא בתשרי תשע"ט

20 בספטמבר 2018

פמ"א תא/18/205

א.ג. 1330425

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

ת"א 54622-09-17

לפני כבוד השופטת עמית-אניסמן

בעניין שבין

התובעת:

אס.אל.ג'י.איי. מימון והשקעות בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד רלי לוי

משדי שאול המלך 35 תל אביב, 6492702

טל': 03-6964025 ; פקס: 03-6963972

- נ ג ד -

הנתבע:

בנק פועלים בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד נחום הופטמן

מדרך מנחם בגין 7 רמת גן, 5268102

טל': 03-6126595 ; 03-6126639

ובעניין:

היועץ המשפטי לממשלה

ע"י ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז תל אביב (אזרחי)

בניין קרדון, מדרך מנחם בגין 154 תל אביב, 6133001, ת.ד. 33051

טל': 073-3736202 ; פקס': 02-6468005

עמדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד, מתכבד היועץ המשפטי לממשלה להודיע על התייצבותו להליך דנן מכוח סמכותו לפי סעיף 1 לפקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) (נוסח חדש), וליתן עמדתו כדלקמן.

א. פתח דבר

1. בתמצית, עסקינן בתביעה במסגרתה מבקשת התובעת מבית המשפט סעדים שונים המוכווניים נגד החלטת הנתבע (להלן גם: "הבנק") לסגור את חשבון התובעת המנוהל אצל הבנק.

2. ביום 5.11.2017 התקיים דיון בהליך שבכותרת, ובסופו ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד, ולפיה התבקשה עמדת הרשות לאיסור הלבנת הון ו/או בנק ישראל, נוכח העובדה כי דומה שבהליך זה עולה שאלה עקרונית.

3. השאלה הוגדרה על ידי בית המשפט כדלקמן: "האם במצב שבו מבקש שירות, או מספר מבקשי שירות, במועדים סמוכים שונים, מפקיד/מפקידים בידי נש"מ מספר שיקים על מנת לקבל תמורתם, בין לפני מועד פירעון השיק ובין לאחריו, ולעיתים בשיעורים, הינו מצב פסול". עוד מציין בית משפט בהחלטתו לעיל, כי לשיטת התובעת קיימת חפיפה מלאה בין סך כל השיקים שהופקדו לבין סכום המשיכה. לעומת זאת, לשיטת הבנק, לא ניתן לייחס את סכומי המשיבות לסכומי השיקים המופקדים.

4. נוכח האמור לעיל ובהתאם להמלצת גורמי המדינה הרלוונטיים, החליט היועץ המשפטי לממשלה לעשות שימוש בסמכותו, להתייבב להליך דנן ולהביע את עמדתו ביחס לשאלה הנ"ל.

5. יובהר כבר עתה, כי תחום העיסוק הנוגע לניכיון ופריטת שיקים מחולק ככלל לשלושה סוגי פעילות:

א. שיקים דחויים – מדובר בהקדמת מועד פירעון השיק – נותן השירות משלם את תמורתו למחזיק השיק (בניכוי עלות השירות), ופורע אותו מול הבנק במועד פירעונו המקורי (או מבצע ניכיון דומה מול נותן השירותים פיננסיים אחר).

ב. שיק מזומן – מדובר בשיק שהגיע מועד פירעונו, כאשר נותן השירות נתן לאוחז השיק את תמורתו, ונותן השירותים הפיננסיים עצמו פרע את השיק אל מול הבנק.

ג. פריטת שיק – מדובר בשיק שהגיע מועד פירעונו, אולם נותן השירות משלם לאוחז השיק את תמורתו, רק לאחר שנותן השירותים הפיננסיים פרע את השיק וקיבל את תמורתו מהבנק.

6. מכאן העמדה דנן.

ב. פעילות של נותן שירותי מטבע/ נותן שירותים פיננסיים וייחוד עיסוק

7. ביום 1.8.2016 פורסם ברשומות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) התשע"ו-2016 (להלן: "חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים"), שבמסגרתו מונה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון כרגולטור של תחום נותני השירותים הפיננסיים (נש"פ). החוק נועד, בין היתר, להגביר את הפיקוח והאסדרה על עולם נותני השירותים הפיננסיים, ולשם כך להחליף (בהדרגה) את משטר הרישום שחל על נותני שירותי מטבע על עיסוק בפעולות ספציפיות במשטר של רישוי לפי תחומי פעילות. זאת, בין השאר, על רקע זיהוי תחום עיסוק זה כתחום המצוי בסיכון גבוה להלבנת הון (כך למשל, במסגרת

הערכת הסיכונים הלאומית, שממצאה אומצו על ידי היועץ המשפטי לממשלה ועל ידי צוות היגוי העל למאבק בפשיעה החמורה והמאורגנת שהוא עומד בראשו, ועל ידי הוועדה המתמדת למאבק בפשיעה החמורה והמאורגנת – זוהו השימוש בנותני שירותי מטבע, כתחום בסיכון גבוה להלבנת הון.

8. סעיף 11ג(א) לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000 (להלן: "**חוק איסור הלבנת הון**"), כנוסחו ערב כניסתו לתוקף של חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים, הגדיר את רשימת הפעולות שמי שעוסק באחת מהן, מחויב ברישום במרשם נותני שירותי **מטבע** (נש"מ), כדלקמן:

"כל מי שעיסוקו במתן אחד מהשירותים המפורטים להלן, **גם אם אין זה עיסוקו היחיד** (בחוק זה – נותן שירותי מטבע), חייב ברישום במרשם:

- (1) המרת מטבע של מדינה אחת במטבע של מדינה אחרת;
- (2) מכירה או פדיון של המחאות נוסעים בכל סוג של מטבע;
- (3) קבלת נכסים פיננסיים במדינה אחת כנגד העמדת נכסים פיננסיים במדינה אחרת;
- (4) החלפת מטבע;
- (5) **ניכיון שיקים**, שטרי חליפין ושטרי חוב;
- (6) שירותי ניכיון כהגדרתם בסעיף 7א לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981;
- (7) **מסירת נכסים פיננסיים כנגד מטבע**;
- (8) מסירת נכסים פיננסיים לאדם כנגד המחאת זכותו של אותו אדם לקבל נכסים פיננסיים מאחר; לענין זה, "מסירת נכסים פיננסיים" – למעט מסירת נכסים כאמור בידי מי ששר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים והשר לביטחון הפנים, קבע בצו" (ההדגשות אינן במקור).

9. לענין פעילות של "מסירת נכסים פיננסיים", יוער כי סעיף 11ג(ג) לחוק איסור הלבנת הון מגדיר מה הם "נכסים פיננסיים" לענין הפעולות המותרות לשימוש על ידי נותן שירותי מטבע, ואחד מן הנכסים המנויים בהגדרה הוא: "פיקדונות כספיים".

10. לענין פעילות של ניכיון, פרט (5) קבע כי פעילות ניכיון דורשת רישום כנותן שירותי מטבע ועל כן מותרת למי שמחזיק בידו **תעודת רישום** כאמור.

11. כחלק ממאמצי הממשלה להסדרת הרגולציה לטווח הארוך בענף שירותי המטבע, נחקק לאחרונה, כאמור, חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים ובמסגרת חוק זה הוקם רגולטור פיננסי חדש שסמכויותיו ניתנו לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון. החוק נחקק בכמה שלבים, כשבכל שלב נכלל באסדרה שירות פיננסי אחר.

האסדרה של מתן שירותי **אשראי**, הכוללת גם פעילות של ניכיון שטרות, נכנסה לתוקפה ביום 1 ביוני 2017 וצו איסור הלבנת הון בעניינה נכנס לתוקפו במרץ 2018 (לצד הוראות מעבר ביחס לנותני שירותי אשראי שפעלו ערב יום התחילה, כמפורט בהמשך).

לעניין נותני שירותי **מטבע**, שעתידיים לקבל רישיון כנותני שירות בנכס פיננסי מכוח חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, היתה האסדרה אמורה להיכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2018. ביום 30.5.2018 חתם שר האוצר על צו (באישור ועדת הכספים) מכוח סמכותו לפי סעיף 114(ג) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, לפיו יום התחילה המאוחר (כהגדרתו באותו סעיף) יידחה ליום 1 באוקטובר 2018, או ליום פרסומו של צו איסור הלבנת הון לעניין נותני שירות בנכס פיננסי, לפי המוקדם.

יצוין, כי ביחס לכל אחד מהגופים הנזכרים לעיל – נותני שירותי אשראי ונותני שירותי מטבע (להלן יחד: "**נותני שירותים פיננסיים**") – קיימות הוראות מעבר המסדירות את פעילותם בתקופה שעד לתחילת משטר האסדרה. הוראות המעבר דומות במהותן, אולם למען הנוחות התמקד היועץ המשפטי לממשלה בהוראה המתייחסת לבעלי רישיון למתן אשראי ולבעלי רישיון למתן שירות בנכס פיננסי (פעילות נותני שירותי מטבע, כאמור נכללת באחד מהרישיונות הנ"ל או בשניהם). הוראת המעבר מוסדרת בסעיף 115(א) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים.

12. לעניין תחומי הפעילות הרלבנטיים למקרה דנן ו"פעילויות בנקאיות אחרות":

א. לעניין פעולות הניכיון – החל מיום 1 ביוני 2017, מי שעוסק בפעולות אלו נדרש לקבל רישיון למתן אשראי מאת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (בכובעו כמפקח על נותני שירותים פיננסיים לפי סעיף 2 לחוק), או למצער לקבל לידיו אישור על הגשת בקשה, בהתאם להוראת השעה הקבועה בסעיף 115 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים וזאת, עד להחלטת הממונה בבקשתו לקבלת רישיון למתן אשראי.

ב. לעניין פעולה של 'פריטת שיק' – מדובר בפעולה שאין בה מתן אשראי ועל כן היא פעולה שהחל מיום 1.10.2018, **תחויב בקבלת רישיון למתן שירות בנכס פיננסי**. יובהר, כי עד למועד זה חלו לגבי מי שעוסק בפעילות זו חובת הרישום האמורה בחוק איסור הלבנת הון, וכן הצו מכוחו הקובע חובות על נותני שירותי מטבע.

13. מהאמור עולה, כי נותן שירותי מטבע **שרשום** במרשם, כמו גם המחזיק **רישיון** למתן שירותים פיננסיים מכוח חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים (או באישור על הגשת בקשת רישיון כאמור לעיל), יכול לעסוק בעיסוקים המפורטים לעיל (בין אם מדובר בפעולות של ניכיון שיק דחוי, ניכיון שיק מזומן או פריטה).

14. לעניין פעילויות אחרות: אין בהוראות חוק איסור הלבנת הון או בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים הוראה האוסרת על אותם גופים לעסוק בפעילות אחרת, לצד הפעילות הפיננסית המפוקחת. גם טרם חקיקתו של חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, סעיף 11ג

לחוק איסור הלבנת הון לא קבע מהן הפעולות שבהן רשאי לעסוק נותן שירותי מטבע, אלא רק אילו פעולות מחייבות רישום במרשם נותני שירותי מטבע. ואכן, לאורך השנים, וטרם חקיקת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, נותני שירותי מטבע עסקו בעיסוקים נוספים שאינם מוסדרים (לרבות עיסוקים פיננסיים, דוגמת מתן הלוואות), לצד עיסוקים המחייבים ברישום.

15. הדבר נתמך גם מלשון הסעיף המטילה על נותן שירותי מטבע חובת רישום על השירותים המפורטים "גם אם אין זה עיסוקו היחיד". מכאן, כי אף אם פעולה מסוימת לא היתה מנויה במפורש ברשימת הפעולות בסעיף 11 לחוק איסור הלבנת הון, הרי שלעמדת היועץ המשפטי לממשלה אין בכך בכדי לאסור עליו לעסוק בפעילות זו, בכפוף לכך שאינה אסורה בדין או שאם היא טעונה רישיון או אישור מרשות אחרת – רישיון או אישור כאמור ניתן. יצוין, כי לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, פעולה של ניהול או שמירה של נכס פיננסי תחויב בקבלת רישיון למתן שירות בנכס פיננסי.

16. יחד עם זאת, כאמור, יבהיר היועץ המשפטי לממשלה כי עצם האפשרות של נותן שירותי המטבע לבצע פעולות נוספות לפעולות שדורשות רישום או רישוי, ודאי כפופה לכל דין.

17. בענייננו רלוונטי סעיף 21 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, המייחד עיסוקים מסויימים לבנקים בלבד, ולמעשה אוסר על כל גורם אחר לעסוק בהם:

21. (א) מי שאינו תאגיד בנקאי לא יעסוק –

(1) בקבלת פקדונות כספיים ובמתן אשראי כאחת;

(2) בהנפקת ניירות ערך החייבות בתשקיף לפי סעיף 15 לחוק

ניירות ערך, ובמתן אשראי כאחת" (ההדגשות אינן במקור).

18. מכוח סעיף זה עולה, כי אדם אינו רשאי לקבל פקדונות כספיים ולתת אשראי כאחת, כהגדרת מושגים אלה בסעיף, ללא רישיון תאגיד בנקאי.

19. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה מהאמור עולה, כי נותן שירותי מטבע יכול שיעסוק בעיסוקים נוספים מותרים, לרבות בניהול פיקדונות, ובלבד שלא יעסוק במקביל גם במתן אשראי באופן המחייב רישיון כתאגיד בנקאי, ובכפוף לכל דין.

20. עוד חשוב להדגיש, כי ללא קשר לחובות נותן שירותי מטבע על פי הדינים השונים, גם על הבנק חלות חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים בהתאם לדין בקשר לפעילות המבוצעת בחשבונו של נותן שירותי המטבע, והחלת חובות על נותן שירותי המטבע אינה פוטרת את הבנק מחובות אלו. לעניין זה יפנה היועץ המשפטי לממשלה לחובה המוטלת על התאגיד הבנקאי לרשום את לקוחות החברה כנהנים בחשבון החברה, זאת על פי הצהרת החברה, כאמור בסעיפים 2 ו-4 לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי דיווח וניהול רישומים של תאגידים

בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001, שהותקן מכוח סמכות הנגיד הקבועה בסעיף 7 לחוק איסור הלבנת הון.

מן הכלל את הפרט

21. עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא, כי אין פסול כשלעצמו, בפעילות של ניכיון שיק בין אם השיק מועבר לנותן השירותים לפני מועד פרעונו ובין אם אחריו, כמתואר בהחלטת בית המשפט הנכבד. משכך, בהיבט זה אין פסול בפעילות התובעת.

22. יחד עם זאת, כפי שעולה מהחלטת בית המשפט הנכבד, התובעת נותנת אשראי במסגרת פעילות ניכיון שיקים, שנעשה לעיתים בשיעורים. נוכח הפעילות המתוארת בכתבי בי-הדין וכפי שהוגדרה בהחלטת בית המשפט הנכבד. עולה, כי התובעת מחזיקה בכספי לקוחות עד למשיכתם, אשר מתבצעת לעיתים בשיעורים, ללא זיקה לשיק מסוים, וכך נצברת יתרת זכות ללקוחות. זאת, בין כאשר מדובר בפעולת "פריטה" עבור הלקוחות ובין כאשר מדובר בניכיון שיקים שתמורתם אינה מועברת ללקוח באופן מיידי. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה השאלה האם הפעילות הפיננסית המתוארת עולה כדי מתן פיקדונות ואשראי כאחת, כמשמעותה בסעיף 21 להוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 נדרשת לבירור עובדתי נוסף. כך למשל יש לבחון האם יש הפרדה בין כספי הפיקדונות לכספים מהם מתבצעת פעילות הניכיון באופן שמקיים את הרציונל כי כספי המפקידים לא יסוכנו על ידי כך שיינתן מהם אשראי, ומה מספר המפקידים באותו גוף. רק לאחר בירור זה ניתן יהיה לחוות דעה, האם יש פסול חוקי בפעילות.

23. כמו כן, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, ככל שאכן כספי הלקוחות, בהתאם לרישומי התובעת, מנוהלים בחשבון החברה בבנק, הרי שלקוחות החברה הם בגדר "נהנה" בחשבון החברה כהגדרת מונח זה בסעיף 7 לחוק איסור הלבנת הון, ועל התאגיד הבנקאי לרשום את לקוחות החברה כנהנים, זאת על פי הצהרת החברה, כאמור בסעיפים 2 ו-4 לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001. חובת רישום הנהנים בחשבון מוטלת על הבנק. במקרה זה, על התובעת, שהינה בעצמה בגדר לקוח הבנק, ליידע את הבנק מי הם הנהנים בחשבון.

24. עוד יצוין כי, עמדה זו מבקשת לתת מענה לשאלה הספציפית אשר הופנתה מטעם בית המשפט הנכבד ביחס לפעילות התובעת. יחד עם זאת, ולצורך השלמת התמונה, יפנה היועץ המשפטי לממשלה גם לעמדה כפי שהוגשה בעניין ת"א 10763-04-17 **חן שירותים פיננסיים** 2016 בע"מ נ' **בנק הפועלים לישראל בע"מ**, לעניין המסגרת הנורמטיבית והעקרונית הכלליים בכל הנוגע לחובות החלות על התאגידים הבנקאיים, זאת בפרט ביחס לפעילותם של גופים נותני שירותי מטבע (כגון התובעת) לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור והסיכון הגלום בפעילות זו.

העתק עמדת היועץ המשפטי לממשלה בת"א 10763-04-17, מצ"ב ומסומן **כנספח 1**.

25. לסיום, יבקש היועץ המשפטי לממשלה להבהיר, כי לצד החובות שחלות על הבנק במסגרת חובות הציות וניהול הסיכונים (ר' בהרחבה בעמדת היועץ המשפטי לממשלה שצורפה כנספח 1), בהתאם לקבוע בסעיף 2 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, מוטלת על הבנק גם החובה לפתוח ולנהל חשבון עו"ש במטבע ישראלי, כל עוד החשבון מצוי ביתרת זכות או שהלקוח עומד בתנאי ההסכם בינו ובין התאגיד הבנקאי בקשר לניהול החשבון. בהתאם לקבוע בסעיף, סירוב של תאגיד בנקאי לתת שירות מהסוגים המנויים בסעיף, נדרש להיות סירוב סביר.

בית המשפט העליון נדרש לאחרונה לשאלה מתי יחשב סירוב של הבנק למתן שירות כסירוב סביר וכך נקבע על ידו בבג"ץ 8886/15 רפובליקנים מחו"ל בישראל (ע"ר) נ' ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 2.1.2018) תחת ידי המשנה לנשיאה, כבוד השופט ח' מלצר:

"בית משפט זה טרם עסק במישרין בשאלה מתי יחשב סירוב כסירוב סביר, ואולם השאלה נדונה בספרות ונתעוררה במספר פרשות שנדונו בבתי המשפט המחוזיים (ביחס לאיסור הנזכר בחוק הבנקאות). הפסיקה הסתייעה בעקרונות מהמשפט המנהלי, והעניקה לבנקים מתחם סבירות, בגדרו יוכלו להפעיל את שיקול דעתם בעניין. באשר לקשת המקרים האופייניים לקבלת החלטה סבירה בדבר סגירת חשבון, הוזכרו מקרים של התנהגות בלתי הוגנת, או רשלנית מצד הלקוח בניהול חשבון, באופן הגורם נזק לבנק או לציבור – בין אם מדובר בפעילות בלתי חוקית הקשורה להלבנת הון, מימון טרור, פעילות ספקולטיבית וכיוצא באלה ... נטל ההוכחה לסבירות הסירוב – מוטל על הבנק. בהקשר זה נקבע, כי אין די בחשש ערטילאי ואין די בטענה כללית וסתמית, כי קיים חשש להתנהלות בלתי תקינה בחשבון, אלא על הבנק להצביע על מעשים ופעולות קונקרטיות שיש בהם כדי להצביע על קיומו של חשש ממשי (ראו: רע"א 6582/15 עמותת איעמאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ בפסיקה 14 (01.11.2015))" (פסקה 59 לפסק הדין).

אף כי יכולות להיות נסיבות בהן החלטת הבנק לסגור את החשבון הינה החלטה סבירה ולעיתים אף מחויבת מכוח הוראות הדין, בין היתר, נוכח פעולות פסולות של נותן השירותים הפיננסיים, סגירת חשבון הינה סנקציה חמורה בעלת השלכות קריטיות על נותני השירותים, ומשכך על הבנק לנהוג באופן סביר ומאוזן בכלי זה, בשים לב לכלים הנוספים הנתונים לו, לרבות פנייה מקדימה לנותן השירותים הפיננסיים בבקשה להבהרות והשלמות, לאסדרה הרגולטורית ולהוראות הדין.

איריס גילברג-יודשקין, עו"ד

פרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי)

פמ"א תא/205/18

א.ג. 1321389

ת"א 17-04-10763
קבוע לקד"מ ביום 1.5.2018 בשעה 8:30

בבית המשפט המחוזי בתל אביב
לפני כבוד השופט נפתלי שילה

התובעת:

חן שירותים פיננסיים (מומי) 2016 בע"מ
על ידי ב"כ עוה"ד רם נאור ו/או זיו רוטמנש
משדרות שאול המלך 35, בית אמריקה ת"ד 18165, תל אביב, 64972
טל' 03-5611176 ; פקס' 03-5611140

- נ ג ד -

הנתבע:

בנק הפועלים בע"מ
על ידי ב"כ עוה"ד מאיר לפלר ו/או ארן לוסטיגמן ו/או ערן
רוזנברג ו/או אירנה לרנר ו/או גל תורג'מן ו/או טל בלייכר
ו/או יהונתן גלנטי
מדרך מנחם בגין 11 (מגדל רוגבין תדהר), רמת גן, 5268104
טל' 03-6245544 ; פקס' 03-6245545

ובעניין:

היועץ המשפטי לממשלה
על ידי ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי)
מדרך מנחם בגין 154, בית קרדן, תל-אביב, 6492107, ת"ד 33051
טל' 073-3736222/9 ; פקס' 02-6468005 ; מימוחשב 02-6467863

עמדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה

בהמשך להחלטות בית המשפט הנכבד, מתכבד היועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בשאלה שעומדת במוקד ההליך דנן, דהיינו, האם סירובו של הנתבע, בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק"), לפתוח ולנהל חשבון לתובעת, חן שירותים פיננסיים (להלן: "החברה") לצורך פעילותה כנותנת שירותי מטבע (נש"מ) הוא "סירוב סביר" בנסיבות הקונקרטיות, והכל כפי שיפורט להלן.

א. תמצית השתלשלות העובדות

- ביום 8.11.2017, הומצאה לפרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי) החלטת בית המשפט הנכבד (כבי השופט נפתלי שילה) מיום 30.10.2017 במסגרתה נקבע, בין היתר, כי "ב"כ היועץ המשפטי לממשלה יגיש את עמדתו לתביעה בתוך 60 יום מהיום..." (להלן: "ההחלטה").
- בהחלטותיו מיום 26.12.2017, מיום 26.1.2018 ומיום 27.2.2018, האריך המותב הנכבד את פרק הזמן להגשת עמדת היועץ המשפטי לממשלה עד ליום 29.3.2018 ובהתאם לכך מוגשת העמדה דנן.

ב. עמדת היועץ המשפטי לממשלה

ב.1 כללי

3. אחד מיעקרונות המאבק הבין-לאומי בהלבנת הון מימון טרור, הוא גיוס הסקטור הפרטי למניעת פעילות זו וזאת, בהתאם לסטנדרטים הבין-לאומיים שנקבעו על ידי ארגון ה-Financial Action Task Force (להלן: "FATF"). בהתאם, הוטלו חובות זיהוי, דיווח, בקרה וניהול רישומים על מוסדות פיננסיים, והכל כפי שיפורט בהמשכם של הדברים.

4. בהתאם לסמכות הקבועה בסעיף 7 לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000 (להלן: "החוק"), קבע נגיד בנק ישראל בצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001 (להלן: "הצו") חובות זיהוי ודיווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור.

סעיף 2א לצו, אשר נכנס לתוקפו ביום 2.8.2014, מעגן את החובה להכיר את הלקוח, ואף מפנה לצורך יישומו לכללים שקבע המפקח על הבנקים בהוראת ניהול בנקאי תקן מספר 411 בנושא "מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות", אשר נכנסה לתוקף בשנת 2002 (להלן: "הוראה 411").

• העתק הוראה 411 מצ"ב ומסומן נספח 1.

יובהר כי ההוראה המצורפת היא בנוסחה קודם למועד עדכונה (ביום 1.1.2018), שכן זהו הנוסח הרלוונטי לתקופת ההליך.

5. הוראה 411 עוסקת בניהול הסיכון שתאגיד בנקאי בישראל ינוצל לפעילות של הלבנת הון ומימון טרור, דבר אשר עלול לגרום לפגיעה בשמו הטוב של התאגיד הבנקאי, באמון הציבור בו ובמיערכת הבנקאית כולה ואף בשמה הטוב של מדינת ישראל.

6. בנוסף, הוראה 411 מבוססת בין היתר גם על המסמכים התורתיים של הארגונים הבינלאומיים המובילים את ההתמודדות עם הלבנת הון ומימון טרור, הן ברמה הכללית (ארגון ה-FATF) והן ברמה הפרטנית של תאגידים בנקאיים (ועדת באזל).

7. יצוין, כי בשנת 2014 פרסמה 'ועדת באזל' מסמך מעדכן למסמך קודם משנת 2001, אשר מאמץ את ההמלצות של ה-FATF משנת 2012; באוקטובר 2014 פרסם ה-FATF אף הוא מודריך בשם "Guidance for Risk-Based Approach – The Banking Sector".

שני המסמכים הללו מציגים ניתוח של הגישה מבוססת הסיכון, וכן את המתודה הראויה לניהול סיכונים הלבנת הון ומימון טרור, שתפורט להלן.

2.2 "הכר את הלקוח" והערכת הסיכון

8. נקודת המוצא של הוראה 411 היא כאמור הכרת הלקוח, ולשם כך על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות שתתייחס לפרמטרים שונים המופיעים בהוראה, ביניהם: מטרת פתיחת החשבון; הפעילות המתוכננת בו; עיסוקו של הלקוח; זיקה לישראל; הכרת העסק; אפיון הלקוחות והספקים בחשבון עסקי ועוד.

9. יודגש, כי הליך "הכר את הלקוח" אינו מתחיל ומסתיים בפתיחת החשבון ללקוח, אלא מדובר בהליך אשר מתקיים באופן שוטף ביחס לחשבון הלקוח ולפעילות בו, וכי על פי סעיף 4(א) להוראה 411, התאגיד הבנקאי נדרש לקבוע מדיניות לסיווג קבוצות לקוחות בסיכון גבוה. סעיף 8 להוראה 411 קובע את חובתו של התאגיד הבנקאי לעגן מספר עקרונות בסיסיים של "הכר את הלקוח" במסגרת מערך ניהול הסיכונים והבקרה הפנימית שלו: מדיניות קבלת לקוחות, זיהוי לקוחות ובקרה שוטפת אחרי חשבונות.

10. סעיף 15(א) להוראה 411, קובע את החובה לקבוע כללים להגדרת חשבונות של לקוחות בסיכון גבוה. בשל חשיבותו, להלן נוסחו המלא של הסעיף:

"תאגיד בנקאי יקבע בנהליו כללים להגדרת חשבונות של לקוחות בסיכון גבוה, לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור. לצורך כך, ימפה התאגיד הבנקאי את הגורמים הבאים בשתי רמות לפחות:

- (1) סוגי העסקים של לקוחותיו (עסק עתיר פעילות במזומנים וכו');;
- (2) מקום פעילותו של הלקוח (מדינות בסיכון גבוה, העדר זיקה לישראל וכו');;
- (3) סוגי השירותים הנצרכים על ידי הלקוח (העברות אלקטרוניות של סכומים גדולים וכו');;
- (4) סוגי לקוחותיו (איש ציבור, מבנה בעלות מורכב וכו') (ההדגשות שלנו – ל"ו וש"כ).

11. אם כן, הערכת הסיכון הגלום בלקוח ובפעילותו, המכונה גם "הסיכון המובנה" (inherent risk) מורכבת מסוג הלקוח ומסוג והיקף פעילותו.

לעניין סוג הלקוח, יש חשיבות לשאלה האם הלקוח הוא תאגיד או יחיד, תושב ישראל או תושב חוץ, שכיר או עצמאי, זיקתו של הלקוח לסניף והאם הוא איש ציבור. לעניין היקף וסוג הפעילות – ככל שהיקף הפעילות הצפוי או הקיים בחשבון, גדול יותר, כך גם הסיכון גדול יותר.

ריבוי פעולות מיעלה גם הוא את רמת הסיכון, שכן הוא מקשה על הניטור השוטף של הפעילות בחשבון.

מידת הסיכון הגלומה בסוג הפעילות מורכבת מפרמטרים כמו: חשבון פרטי או עסקי, פעילות במזומנים, העברות לחוץ-לארץ, פעילות בהמחאות, פעילות מול מדינות בסיכון גבוה להלבנת

הון ולמימון טרור, היגיון כלכלי או עסקי בפעילות, בנקאות קורספונדנטית, בחינה האם הלקוח פועל עבור עצמו או עבור צדדים שלישיים? וכו'.

3.2 הפחתת הסיכון (risk mitigation)

12. קיימות מספר דרכים להפחתת הסיכון המובנה בלקוח ובפעילותו:

- (א) ביצוע "הכר את הלקוח" מוגבר ודרישת אסמכתאות;
- (ב) ניטור מוגבר של הפעילות ובקורות;
- (ג) דיווח על פעילות בלתי רגילה לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור לפי סעיף 9 לצו;
- (ד) קביעת מגבלות על היקפי פעילות מסוימת;
- (ה) איסור על סוגי פעולות מסוימים;
- (ו) סיום ההתקשרות עם הלקוח, קרי סגירת החשבון;

13. סעיף 14 להוראה 411, מטיל חובה על תאגיד בנקאי לקיים מעקב שוטף אחר חשבונות לקוחותיו, לצורך איתור פעילות חריגות בחשבון ועל מנת לערוך בחינה מושכלת ומנומקת של שאלת הדיווח לרשות על פעילות בלתי רגילה.

14. לגבי לקוחות שסוגו כלקוחות בסיכון גבוה על פי סעיף 15(א) להוראה 411, קובעים סעיפים 15(ב)-(ג) להוראה 411 **דרכי הפחתת סיכון**, כגון מערך מאורגן של בקרה, וכן ביצוע "הכר את הלקוח" מוגבר.

15. תאגיד בנקאי, אשר מזהה פעילות בלתי רגילה, **נדרש להעביר לרשות דיווח, כאמור בסעיף 9 לצו**, יצוין, כי הן מרשימת התבחינים שבתוספת השנייה לצו (טיפולוגיות) והן מסעיף 14 להוראה 411, ניתן ללמוד כי הדרישה מהתאגיד הבנקאי היא לבחון את הפעילות החריגה, ובמקרה שאין לה הסבר אשר מניח את דעתו של התאגיד הבנקאי – עליו לדווח עליה לרשות לאיסור הלבנת הון.

כך למשל, פרט 1 לתוספת השנייה לצו קובע תבחין של פעולה שנראה כי מטרתה לעקוף את חובת הדיווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, ופרט 6 לתוספת השנייה לצו קובע תבחין של פעילות הנראית כחסרת היגיון עסקי או כלכלי בהתייחס לסוג החשבון או לדרכי התנהגותו של בעל החשבון.

16. למען הסר ספק יובהר, כי הדיווח לרשות אינו חזות הכול מבחינת ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ואינו ממצה את קשת הצעדים אותם נדרש התאגיד הבנקאי לנקוט. קיימות נסיבות בהן גם כאשר מדובר בפעולה בודדת, ובוודאי **כאשר הפעילות הבלתי רגילה של הלקוח נמשכת ואף גדלה, התאגיד הבנקאי נדרש** לנקוט באחד או יותר משלושת הצעדים האחרונים שנקבו לעיל (קביעת מגבלות כמותיות, הפסקת פעילות מסוימת וסגירת חשבון).

17. צעדים אלה מיועגים בסעיף 24 להוראה 411, אשר עוסק בסירוב הסביר לפתוח חשבון או לבצע פעולות עבור הלקוח, כאשר יש לבנק יסוד סביר להניח כי הפעולה קשורה להלבנת הון או למימון טרור, וכן כאשר הלקוח אינו משתף פעולה עם התאגיד הבנקאי.

לגישת היועץ המשפטי לממשלה, סעיף 24 להוראה 411, נותן את הכלים בידי התאגיד הבנקאי להפסקת ניהול חשבון או לאי ביצוע פעולה בהתקיים אחד או יותר מהתנאים המפורטים בסעיף. ברי, כי השימוש בסעיף זה צריך להיעשות במשורה ובמקרים המתאימים בלבד, לאור החובה של תאגיד בנקאי ליתן שירותים בנקאיים, כאמור בסעיף קטן 2(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981.

כמו כן יצוין, כי תאגידי בנקאיים נוטלים סיכון כאשר הם מאפשרים את ניהולו של חשבון העשוי לשמש לצורך הלבנת הון או מימון טרור, ובעיקר סיכון מוניטין וסיכון משפטי. לפיכך, יש מקום לאפשר להם לנהל את הסיכונים באופן רחב יחסית. זאת, לאחר גיבוש תשתית ראייתית מספקת ומבלי שיתקבלו על ידם החלטות שרירותיות.

18. בית המשפט העליון נדרש לאחרונה לשאלה מתי יחשב סירוב של הבנק למתן שירות כסירוב סביר וכך נקבע על ידו בבג"ץ 8886/15 רמובליקנים מחו"ל בישראל (ע"ר) נ' ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 2.1.2018) תחת ידי המשנה לנשיאה, כבוד השופט ח' מלצר:

"בית משפט זה טרם עסק במישרין בשאלה מתי יחשב סירוב כסירוב סביר, ואולם השאלה נדונה בספרות ונתעוררה במספר פרשות שנדונו בבתי המשפט המחוזיים (ביחס לאיסור הנזכר בחוק הבנקאות). הפסיקה הסתייגה בעקרונות מהמשפט המנהלי, והעניקה לבנקים מתחם סבירות, בגדרו יוכלו להפעיל את שיקול דעתם בעניין. באשר לקשת המקרים האופייניים לקבלת החלטה סבירה בדבר סגירת חשבון, הוזכרו מקרים של התנהגות בלתי הוגנת, או רשלנית מצד הלקוח בניהול חשבון, באופן הגורם נזק לבנק או לציבור – בין אם מדובר בפעילות בלתי חוקית הקשורה להלבנת הון, מימון טרור, פעילות ספקולטיבית וכיוצא באלה... נטל ההוכחה לסבירות הסירוב – מוטל על הבנק. בהקשר זה נקבע, כי אין די בחשש ערטילאי ואין די בטענה כללית וסתמית, כי קיים חשש להתנהלות בלתי תקינה בחשבון, אלא על הבנק להצביע על מעשים ופעולות קונקרטיים שיש בהם כדי להצביע על קיומו של חשש ממשי (ראו: רע"א 6582/15 עמותת איעמאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ בפסקה 14 (01.11.2015))." (פסקה 59 לפסק הדין, ההדגשות אינן במקור - ל"ו וש"כ).

19. במסגרת הערכת סיכונים לאומית בתחום איסור הלבנת הון – שנערכה בישראל וממצאיה אומצו על ידי היועץ המשפטי לממשלה וצוות ההיגוי שהוא עומד בראשו, וכן על ידי הוועדה המתמדת – זוהה השימוש בנותני שירותי מטבע, כתחום בסיכון גבוה להלבנת הון וזאת במסגרת המישור הרגולטורי שהיה קיים באותה עת.

הערכת הסיכונים נועדה לסייע למגזר הפרטי לזהות את סיכוני הלבנת ההון במדינה, להבין את הסיכון הפוטנציאלי של תופעות אלו למערכת הפיננסית ולהכיר את הפעולות הננקטות על

ידי המדינה כדי להתמודד עם סיכונים אלה. בנוסף, הערכת הסיכונים נועדה לשמש כבסיס לקביעת מדיניות בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן להחלת גישה מבוססת סיכון.

20. יצוין, כי צוות ההיגוי והוועדה המתמדת הנ"ל הוקמו מכוח החלטת ממשלה 4618 בנושא "המאבק בפשיעה החמורה ובפשיעה המאורגנת ותוצריה" (2006). הנוסח הפומבי של הערכת הסיכונים הלאומית נמצא באתר המרשתת של הרשות לאיסור הלבנת הון בכתובת: <http://www.justice.gov.il/Units/HalbantHon/Pirsumim/Pages/RiskManagement.aspx>

21. תאגידים בנקאיים, ככל המוסדות הפיננסיים, נדרשים ליישם בפעילותם גישה מבוססת סיכון. גישה זו דוגלת בבחינת כל מקרה לגופו ואי נקיטת צעדים באופן גורף לגבי סקטורים או אוכלוסיות שלמות, מבלי להתחשב ברמת הסיכון של הלקוח הספציפי. לפיכך, כאשר לקוח מסווג בסיווג גבוה, נדרש התאגיד הבנקאי לנקוט צעדים מוגברים לצורך התמודדות והפחתת הסיכון.

22. יובהר, כי גישה מבוססת סיכון אין משמעה הנחייה גורפת למוסד הפיננסי להימנע מלבצע עסקאות, ואף לא הנחייה גורפת לקיים מערכת יחסים עסקית עם לקוחות מסוימים. תפקידה של גישה מבוססת סיכון הוא לסייע למוסדות פיננסיים לנהל בצורה אפקטיבית את הסיכונים הפוטנציאליים של הלבנת הון ומימון טרור.

23. ככל שעסקינן בפעילות מול גופים שאינם מצויים תחת אסדרה רגולטורית, לרבות אסדרה בהיבטי מניעת הלבנת הון ומימון טרור, או שהאסדרה בעניינם אינה מספקת, הרי שקיים סיכון מובנה בפעילותם, ולפיכך נדרשת בקרה מוגברת מצד המוסדות הפיננסיים.

24. למען השלמת התמונה יצוין, כי לאחרונה נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים"). במסגרת חוק זה הוקם רגולטור פיננסי חדש שסמכויותיו ניתנו לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון. החוק נחקק בכמה שלבים, כשבכל שלב נכלל באסדרה שירות פיננסי אחר.

לעניין נותני שירותי מיטב, שעתידים לקבל רישיון כנותני שירות בנקסי פיננסי, החוק יכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2018, וטרם תוקן צו איסור הלבנת הון בעניינם. האסדרה של מתן שירותי אשראי, הכוללת גם פעילות של ניכיון שטרות, נכנסה לתוקפה ביום 1 ביוני 2017 וצו איסור הלבנת הון בעניינה נכנס לתוקפו במרץ 2018.

25. בהתאם לכך, כשתתקיים אסדרה רגולטורית ראויה ואכיפתה של אסדרה זו, הרי שסביר כי רמת הסיכון המובנה של הסקטור תפחת, אולם עדיין יידרשו המוסדות הפיננסיים להעריך את רמת הסיכון של לקוחותיהם ולהפעיל שיקול דעת בכל מקרה לגופו.

26. עם זאת, יציין היועץ המשפטי לממשלה כי בהפעלת סמכותו של הבנק על בסיס שיקולי איסור הלבנת הון, עליו להיזהר מלמנוע פעילות פיננסית אחרת מחמת שיקולים עסקיים.

הממשלה נקטה בשנים האחרונות במספר צעדים להגברת התחרות בשוק הבנקאות בכלל, ובשוק האשראי בפרט. אחד מהצעדים הללו היה חקיקת חוק הפיקוח על שירותי פיננסיים, אשר יצר אסדרה לשוק האשראי החוץ בנקאי, שעד לאותו מועד לא היה מפוקח. מבלי לגרוע

מחובות הבנק להעריך את רמת הסיכון של לקוחותיו ולפעול בהתאם, יש לוודא שפעולות הבנק לא יפגעו במיאמי הממשלה אגב העמדת דרישות ומבחנים מחמירים מדי, שחורגים מהנדרש לצורך ניהול הסיכון, לפני פתיחת חשבון או במהלך ניהולו. עוד יצוין, כי המפקח על הבנקים מפקח על התנהלות הבנק גם בהיבטים אלה, וודאי ככל שיוגשו תלונות פרטניות בעניין.

ב.4 מן הכלל את הפרט

27. תאגידים בנקאיים כפופים לצו המטיל עליהם חובות למניעת הלבנת הון ומימון טרור. בהתאם לסעיף 2א לצו, על התאגידים הבנקאיים לבצע הליך של הכרת הלקוח לפי מידת הסיכון של הלקוח להלבנת הון ומימון טרור, לרבות בירור מקור כספיו, עיסוקו, מטרת פתיחת החשבון או ביצוע הפעולה, הפעילות המתוכננת בחשבון, ובחינה האם סורב מבקש השירות למתן שירותים בתאגיד בנקאי מסיבות הקשורות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור; לגבי תושב חוץ - גם בירור זיקתו לישראל ואם הוא איש ציבור זר; לגבי מי שהוא בעל עסק - גם סוג עסקיו.

28. בהתאם להוראה 411, תאגידים בנקאיים מחויבים לזהות את הלקוח, להכיר באופן מעמיק את פעילותו וכן לבקר ולנטר אותה באופן שוטף, זאת, על-מנת להקטין את הסיכון שייעשה שימוש בתאגיד הבנקאי לצרכי הלבנת הון או מימון טרור.

29. בנוסף, על פי ה-FATF מוסדות פיננסיים חייבים בחובות זיהוי, פרוצדורת "הכר את הלקוח" שמירת מסמכים, חובות בקרה וניטור, וכן חובות דיווח לרשויות החוק על פעולות חשודות של לקוחות.

30. לאור עובדה זו, הכירו בתי המשפט בכך שעל הבנקים הוטל תפקיד מעין ציבורי במלחמה בהלבנת הון. לעניין זה ראו למשל רע"א 6582/15 עמותת איעמאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נגד בנק הדואר (פורסם בנבו, 1.11.2015) וכן ע"א 3497/13 אימפריה יאסין להשקעות ומימון בע"מ נגד בנק הפועלים בע"מ (פורסם בנבו, 11.11.2015).

31. לפיכך, כאשר תאגיד בנקאי סבור למשל, שהלקוח הוא לקוח בסיכון גבוה, או שפעילותו של לקוח אינה עולה בקנה אחד עם ציפיותיו לגבי הפעילות בחשבון, או שקיים חשש בנוגע למקור הכספים בחשבון, עליו לנקוט אמצעי בקרה מוגברים כאמור, בין היתר, דרישת מסמכים, ניטור פעילות מוגבר, דיווח על פעולה בלתי רגילה לרשות לפי סעיף 9 לצו, קביעת מגבלות על פעילות בחשבון, סגירת החשבון ועוד.

32. במסגרת הערכת סיכונים לאומית בתחום הלבנת ההון שנערכת בישראל, זוהה השימוש בנותני שירותי מטבע, כתחום בסיכון גבוה להלבנת הון, וזאת במסגרת המשטר הרגולטורי שהיה קיים באותה עת.

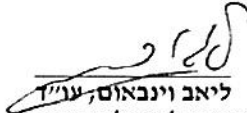
33. כאמור, חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מסדיר את פעילותם הפיננסית של נותני שירותים פיננסיים שונים, ביניהם נותני שירות בנקס פיננסי ונותני שירות אשראי. אסדרה זו טרם נכנסה לתוקף לגבי חלק מנותני השירותים הפיננסיים ומכל מקום עמדה זו מטעם היועץ

המשפטי למימשלה נכתבה על רקע המשטר הרגולטורי הקיים נכון למועד האירועים שבבסיס הליך זה.

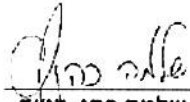
ג. סוף דבר

34. לאור כל המקובץ לעיל, סבור היועץ המשפטי לממשלה כי הבדיקות והבירורים שערך הבנק בניסיון להבין את מקור הכספים וכן את הרקע של התובעת הם לגיטימיים, סבירים ואף מתחייבים כאשר מדובר בלקות בסיכון גבוה. עם זאת, היועץ המשפטי לממשלה סבור כי מלכתחילה ראוי היה כי הבנק היה מנמק את החלטתו לפני התובעת על מנת ליתן בידה אפשרות סבירה להציג לפני הבנק תשובות מלאות על תהיותיו של הבנק ולנסות לשכנעו כי אין כל דופי בפעולתה. כזאת לא נעשה בעניינו.

35. מכל מקום, ככל שבית המשפט יגיע למסקנה כי בנסיבות המקרה דנן, התובעת לא שיתפה פעולה או לא מסרה או מוסרת הסברים מספקים לתהיות שהעלה הבנק, הרי שקמה לבנק עילה סבירה לסירוב, כאמור בסעיף 24 להוראה 411.

ליאב וינבאוס, עו"ד
משנה לפרקליטת מחוז
תל אביב (אזרחי)

ב"כ היועץ המשפטי
לממשלה

שלמה כהן, עו"ד
סגן בכיר לפרקליטת מחוז
תל אביב (אזרחי)

תל אביב, היום, י"ג בניסן תשע"ח (29 במרץ 2018).